

СӘУЛЕТ ЖӘНЕ ҚҰРЫЛЫС
АРХИТЕКТУРА И СТРОИТЕЛЬСТВО
ARCHITECTURE AND CONSTRUCTION

СӘУЛЕТ ЖӘНЕ ҚҰРЫЛЫС
АРХИТЕКТУРА И СТРОИТЕЛЬСТВО
ARCHITECTURE AND CONSTRUCTION

DOI 10.51885/1561-4212_2025_2_226
MFTAA 67.07.01

А.Ш. Кайдаров¹, Г.А. Карабаев¹, С.Э. Мамедов²

¹С. Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті, Астана қ., Қазақстан

E-mail: norach_98@mail.ru

E-mail: karabaew88@mail.ru*

²Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана қ., Қазақстан

E-mail: sp_proekt_stroy@bk.ru

ҚАСБЕТТЕРДІҢ КЛИНИНГІ – ҚАЛАНЫҢ ЭСТЕТИКАЛЫҚ КЕЛБЕТІН САҚТАУ РЕТІНДЕГІ ӘДІС

КЛИНИНГ ФАСАДОВ, КАК МЕТОД СОХРАНЕНИЯ ЭСТЕТИЧЕСКОГО ОБЛИКА ГОРОДА

FACADE CLEANING AS A METHOD OF PRESERVING THE AESTHETIC APPEARANCE OF A CITY

Аңдатпа. Ғимаратқа және қоршаған ортаға күтім жасаудың белгілерінің бірі – құрылымның эстетикалық жағымды көрінісі. Әлбетте, ғимараттың эстетикалық таза келбеті көрерменге жағымды эмоциялар мен әсер қалдырады, жағымды визуалды көрініс және жайлы қалалық ортаны қалыптастырады. Таза қасбет құрылымның барлық ерекшеліктерін, оның үйлесімді пропорциясын, түс шешімінің бірегейлігі мен ерекшелігін, әрлеу материалдары мен бөлшектерінің құрылымын көрсететінін айта кету керек. Эстетикалық таза қасбет – бұл жаңадан салынған ғимаратты одан әрі оң қабылдаудың негізгі аспектісі, өйткені уақыт өте келе қасбетте ғимараттың жақсы ойластырылған пропорциялары мен үйлесімді формаларын көзбен жасыра алатын әртүрлі сипаттағы ластанулар жиналады, бұл тартымсыз көрініске әкелуі мүмкін және ғимараттың сәулеттік-көркемдік бейнесін бұзады. Осылайша, қазіргі кезеңде жаңа және қолданыстағы ғимараттарды тұрақты пайдалануға қол жеткізу үшін ғимараттарға жан-жақты кешенді қызмет көрсету керек, оның ішіне қасбетті тазарту да жатады. Мақалада тұрғын үйлердің, шағын және орта қабатты ғимараттардың қасбеттерін үнемі маусымдық тазарту қажеттілігі қарастырылады. Ғимараттардың қасбеттерінде тазарту шараларын жүргізу қажеттілігінің негізгі аспектілері қарастырылған. Құрылымның қасбеттерін үнемі тазалаудың оң жақтары анықталды. Ғимараттың жағымды эстетикалық көрінісін сақтау бойынша шаралар мен практикалық ұсыныстар анықталды. Ғимараттардың таза қасбетінің көрнекі артықшылықтары орнатылған. Зерттеу нәтижелері тұрғындардың психологиялық және эмоционалдық алауқатын жақсарту үшін құрылымның жақсы эстетикалық көрінісін сақтау және қамтамасыз ету қажеттілігі маңызды екенін көрсетеді. Осылайша, ғимараттың эстетикалық келбетін жоғары деңгейде ұстау және сақтау қала құрылысы мен сәулет саласындағы маңызды аспекті болып табылады. Ғимараттың эстетикасы қаланың жалпы келбетін қалыптастыруда шешуші рөл атқарады және тұрғындардың кеңістікті қабылдауына айтарлықтай әсер етеді.

Түйін сөздер: Клининг, эстетика, жаңғырту, ғимараттың келбеті, қоршаған орта, сәулет, ғимараттың қасбеті.

Аннотация. Одним из признаков заботы о здании и окружающей среде является эстетический приятный внешний вид строения. Несомненно, эстетический чистый внешний облик строения, вызывает положительный эмоции и впечатления у зрителя, формирует благоприятный визуальный облик и создает комфортную городскую среду. Стоит отметить, что чистый фасад демонстрирует все особенности

строения, его гармоничную пропорцию, уникальность и особенность цветового решения, текстуру материалов отделки и деталей. Эстетический чистый фасад – это ключевой аспект дальнейшего положительного восприятия вновь возведенного здания, ведь со временем на фасаде накапливается загрязнение различного характера, которые могут визуальным образом скрыть хорошо продуманные пропорции и гармоничные формы здания, что может привести к не привлекательному внешнему виду и нарушить архитектурно-художественный образ строения. Таким образом, на современном этапе, для достижения устойчивой эксплуатации новых и существующих строений, необходим комплексный подход по обслуживанию зданий в том числе и чистка фасада. В статье затрагивается вопрос о необходимости регулярной сезонной чистки фасадов жилых домов, малых и средне этажных зданий. Рассмотрены основные аспекты необходимости проведения клининговых мероприятий на фасадах зданий. Выявлены положительные стороны регулярной чистки фасадов строений. Определены меры и практические предложения по поддержанию приятного эстетического внешнего вида зданий. Установлены визуальные преимущества чистого фасада зданий. Результаты исследования демонстрируют, насколько важным является поддержание и обеспечение хорошего эстетического вида строения для улучшения психологического и эмоционального благополучия жителей. Таким образом поддержание и сохранение эстетического облика здания на высоком уровне – это важный аспект в области современного градостроительства и архитектуры. Эстетика здания играет ключевую роль в формировании общего облика города, а также оказывает существенное влияние на восприятие пространства жителями.

Ключевые слова: Клининг, эстетика, реставрация, облик здания, окружающая среда, архитектура, фасад здания.

Abstract. One of the signs of caring for the building and the environment is the aesthetic appearance of the structure. Undoubtedly, the aesthetically clean exterior of the building evokes positive emotions and impressions in the viewer, forms a favorable visual appearance and creates a comfortable urban environment. It is worth noting that the clean facade demonstrates all the features of the structure, its harmonious proportion, uniqueness and feature of the color scheme, the texture of the finishing materials and details. An aesthetically clean facade is a key aspect of the further positive perception of a newly erected building, because over time, various types of pollution accumulate on the facade, which can visually hide the well – thought-out proportions and harmonious shapes of the building, which can lead to an unattractive appearance and disrupt the architectural and artistic image of the building. Thus, at the present stage, in order to achieve sustainable operation of new and existing buildings, an integrated approach to building maintenance is needed, including facade cleaning. The article discusses the need for regular seasonal cleaning of facades of residential buildings, low- and medium-rise buildings. The main aspects of the need for cleaning the facades of buildings are considered. The positive aspects of regular cleaning of building facades have been revealed. Measures and practical suggestions have been identified to maintain a pleasant aesthetic appearance of the building. The visual advantages of a clean facade of buildings were established. The results of the study demonstrate how important it is to maintain and ensure a good aesthetic appearance of the building in order to improve the psychological and emotional well-being of residents. Thus, maintaining and preserving the aesthetic appearance of a building at a high level is an important aspect in the field of urban planning and architecture. The aesthetics of a building plays a key role in shaping the overall appearance of a city or district and affects the perception of space by residents.

Keywords: Cleaning, aesthetics, restoration, building appearance, environment, architecture, building facade.

Kіpіcne. Ғимараттардың көрнекі келбетін сақтау мен жақсартудың маңызды процедураларының бірі – ғимараттардың қасбеттерін тазалау және жуу. Қазіргі кезеңде ғимараттардың таза қасбеті қалалық ортаны жақсарту және тұрғындар мен қонақтарға жағымды әсер ету факторларының бірі болып табылады.

Ғимараттардың қасбеттерін тазалаудың өзектілігінің негізгі аспектілері құрылымның эстетикалық көрінісі болып табылады. Таза және жақсы күтілген қасбеттер ғимараттарға тартымды көрініс береді, бұл өмір сүру және жұмыс істеу үшін жағымды ортаны қамтамасыз етеді, бұл біріншіден; екіншісі, ғимараттардың қызмет ету мерзімін ұзарту – қасбеттердің тұрақты тазалануы материалдардың бұзылуын болдырмауға көмектеседі, өйткені шаң, кір және микроорганизмдер ғимарат бетіне зиян келтіруі мүмкін; үшіншісі, экологиялық аспектілер – қасбеттерді таза ұстау қалалық ортадағы ауа сапасын жақсарту арқылы қоршаған ортаға шығарылатын ластаушы заттардың мөлшерін азайтуға көмектеседі.

Меншіктегі объектілерді тиісті түрде қолдау қажеттілігі туралы талаптар «Сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 16-бабында бекітілгенін атап өткен жөн («Сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы»

Қазақстан Республикасының Заңы, 2001).

Айта кету керек, ғимараттардың қасбеттерін тазалаудың өзектілігі урбанистік ортаны жақсарту, сәулеттік мұраны сақтау және қала тұрғындары үшін жайлылық дәрежесін арттыру аясында өткір қабылданады.

Зерттеу шарттары мен әдістері. Бұл жұмысты орындау кезінде зерттеудің түпкілікті нәтижесіне жету үшін қажетті деректерді жинауға және талдауға қойылатын талаптардың жиынтығына негізделген аралас зерттеу құрылымы қолданылды. Осылайша жұмыс барысында келесі әдістер қолданылды:

- жиналған мәліметті талдау (тарихи және теориялық мәліметтер);
- ғимараттардың эстетикалық келбетін заттай зерттеу;
- халықтың психологиялық және әлеуметтік өмірін талдау;
- жалпы ғылыми тәсіл және зерттеу әдістері.

Талдау барысында жалпы қол жетімді теориялық мәліметтер зерттелді, сонымен қатар сәулет, қала құрылысы және дизайн саласындағы әртүрлі онлайн қызметтер кеңінен қолданылды. Заттай зерттеу арқылы ғимараттардың қазіргі кездегі эстетикалық келбеті талданды, ал зерттеудің жалпы ғылыми әдісі өзіндік «аралық әдістеме» ретінде қолданылды.

Пайдаланылған зерттеу әдістері авторға ғимараттардың эстетикалық келбетін жақсарту және сақтау бойынша теориялық және практикалық ұсыныстарды құруға негізделген көзқараспен қарауға мүмкіндік берді, осылайша зерттеудің мақсатына жетуді қамтамасыз етті.

Зерттеу нәтижелері. Қазіргі кезеңде қалалардағы ғимараттар мен құрылыстар қоршаған ортаның келбетін едәуір дәрежеде қалыптастырады. Ғимараттардың эстетикалық келбеті олардың сыртқы түрін, стилін, пропорцияларын, түс гаммасын, сондай-ақ қоршаған құрылыспен өзара әрекеттесуін қамтиды. Функционалдылық пен практикалықпен қатар ғимараттың эстетикалық келбеті адамдарға айтарлықтай психологиялық және эмоционалды әсер ететінін атап өткен жөн.

Ғимараттардың үйлесімді және тартымды эстетикалық келбетіне қол жеткізу үшін сәулетшілер барлық уақытта бірегей сәулеттік стиль, әрлеу және құрылыс материалдарын мұқият таңдау, құрылымдардың құрамы мен пропорцияларының бірлігі, сондай-ақ қоршаған ортаға интеграция сияқты аспектілерді ұстанғаны белгілі. Осылайша, ғимараттарды жобалау кезінде сәулеттік стильді таңдау қаланың жалпы көрнекі көрінісін анықтады. Ғимараттың стилі мен дизайнының қоршаған құрылысқа сәйкестігі біртұтас сәулеттік кескіндеме жасауға ықпал етті. Сапалы материалдарды пайдалану ғимараттардың тартымды көрінісіне ықпал етті. Әртүрлі текстуралар мен материалдардың реңктері арасындағы үйлесімді үйлесім құрылымға ерекше және тартымды көрініс берді. Ғимараттың құрамы мен пропорцияларына баса назар аударылды, ал қоршаған рельеф пен жалпы аумақтарға интеграция сәулет ғимараттарының біртұтас үйлесімін тудырды, бұл тұрғындар үшін қолайлы жағдай туғызды.

Өкінішке орай, уақыт өте келе және қолайсыз климаттық факторлар мен адам қызметінің әсерінен қалалардағы ғимараттар мен құрылыстар бұрынғы тартымды және эстетикалық көрінісін жоғалтады. Шаң, кір, сапалы емес құрылыс-монтаж жұмыстары, адам өмірінің салдары ғимараттар мен құрылыстардың қасбетіне айтарлықтай әсер етеді. Ғимараттың қасбетіне тұрақты емес күтім жасау кезінде ластану әсерінің нәтижелері қабаттасады. Нәтижесінде, бір кездері қаланың жарқын келбеті бозарып, күңгірт болып, ғимараттар екі жақты көрініске ие болады, мұнда магистральдық көшеге қарайтын негізгі қасбет қара және сұр реңктерге ие, ал аула ашық реңктерге ие. Тағы бір маңызды мәселе-мұндай ғимараттардың жанында жаңа ғимараттар тұрғызу кезінде сәулет пен қоршаған ортаның үйлесімділігі бұзылады, бұл жердің жалпы көрнекі көрінісінде алшақтыққа әкеледі.

Айта кету керек, ғимараттардың қасбеттерін клинингті болмауы адамның

психологиялық және эмоционалдық жағдайына жағымсыз әсер етіп қана қоймайды, сонымен қатар объектінің тұтастығындағы ақаулар мен бұзылуларды жасырады. Тұрақты күтімнің болмауы нәтижесінде ғимараттың қараусыз қалған жағдайы байқалады.

Жоғарыда айтылғандарға қасбеттердің ластануы тұрғындардың психологиялық жағдайы мен әл-ауқатына, сондай-ақ аймақтағы жалпы эмоционалды атмосфераға айтарлықтай әсер етуі мүмкін екенін қосу керек. Ғимараттың қасбеттерін үнемі күтіп ұстау және таза ұстау тұрғындардың сенімсіздік сезімін және тіпті депрессияны арттыруы мүмкін. Ғимараттың жақсы күтілген келбетінің болмауы қоғамдық орындардағы қауіпсіздік сезімін төмендетеді, және ыңғайлы емес жерлерде болудан қорқу мен қорқыныш сезімін арттырады. Ғимараттың қасбетін үнемі тазалаудың болмауы адамның депрессиялық жағдайын күшейтетін қауіп пен алаңдаушылық сезімін тудыруы мүмкін. Қараңғы және ластанған қасбеттер көңіл-күйді тудырады және оқшаулану сезімін тудырады.

Ғимараттың эстетикалық келбетін сақтау қала құрылысы мен сәулет саласындағы маңызды аспект болып табылады. Ғимараттың эстетикасы қаланың немесе ауданның жалпы келбетін қалыптастыруда шешуші рөл атқарады, сонымен қатар тұрғындардың кеңістікті қабылдауына әсер етеді.

Ғимараттың эстетикалық келбетін сақтау мәселесі қазіргі кезеңде екі өзекті сұрақты шешуге байланысты – бұл әрлеу материалдарының тозуы мен ескіруі және үнемі маусымдық күтімнің болмауы. Ғимараттың эстетикалық келбетін сақтау шаралары тарихи ғимараттарды қайта құру мен қалпына келтіруді, ғимараттарды қоршаған ортаның зиянды факторларынан қорғау үшін жаңа технологиялар мен материалдарды қолдануды, сондай-ақ ғимарат иелерін ғимараттардың сыртқы түрі мен жағдайын сақтауға және жақсартуға ынталандыру бағдарламаларын қамтуы мүмкін.

Осылайша ғимараттың эстетикалық келбетін сақтау үшін келесі клининг шараларын қабылдау қажет:

1) ғимараттың қасбеттерін жаңарту -архитектураның, қасбеттердің, шатырдың және ғимараттың жеке элементтерінің түпнұсқа бөлшектерін қалпына келтіру;

2) нысанды үнемі маусымдық күтім жасау -құрылымның қасбеттерін үнемі эстетикалық және техникалық тексеру, әрлеу материалдарын тазалау және қалпына келтіру, терезелерді, есіктерді күту, сондай-ақ шатырға эстетикалық қызмет көрсету.

3) ғимараттардың тарихи және мәдени құндылықтарын қорғайтын, сондай-ақ олардың бұзылуына және қажетсіз жаңғыртылуына жол бермейтін нормативтік-реттеуші құжаттаманы өзгерту;

4) құрылыстың, тұрғын үй иелерінің бірлестігі және пәтер иелері кооперативі иелеріне ғимараттардың эстетикалық келбетін сақтау және жақсарту, тұрақты маусымдық күтімді ынталандыру үшін қаржылық және салықтық жеңілдіктер беру;

5) ғимараттардың эстетикалық келбетін сақтау мониторингі процесіне жұртшылықты тарту.

Бұл шараларды қолдану ғимараттардың эстетикалық келбетін сақтауға, тарихи мұраны сақтауға және қала тұрғындары үшін үйлесімді орта құруға көмектеседі.

Ғылыми нәтижелерді талқылау. Құрылымның эстетикалық келбеті қаладағы қоршаған ортаны қабылдау мәселесінде шешуші сәттер болып табылады. Бірақ ғимараттың әдемі көрінісін сақтау және сақтау жөніндегі іс-шаралардың көпшілігі қайта құруға байланысты, ал тарихи және мәдени маңызы бар ғимараттар мен нысандар осы рәсімге жатады. Осындай ерекше мәртебесі бар құрылымдар 2004 жылы Қазақстан Республикасының Үкіметі жариялаған «Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасының назарына кіретінін атап өткен жөн («Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасы, 2004). Бұл бағдарламаның негізгі мақсаты – елдің тарихи-мәдени мұрасын зерттеу, қалпына келтіру және сақтау. Бірақ, өкінішке орай, жаппай тұрғын үй, коммерциялық және қоғамдық ғимараттар күтім

мен тазалау бағдарламаларына немесе іс-шараларына жатпайды.

Құрылымның эстетикалық жай – күйіне кешенді күтім нормативтік-реттеушілік құжаттарда нашар көрінеді және ғимаратты қайта құру кезінде жай ғана тармақтардың бірі болып табылады. Құрылымның эстетикалық жағдайын анықтаудың негізгі міндеттерінің бірі -визуалды тексеру. Сонымен, Д.Г. Золотозубов және М.А. Безгодов (Золотозубов и Безгодов, 2014) ғимараттың жай-күйін сыртқы белгілері бойынша алдын-ала бағалау кезінде көрінетін ақаулар мен зақымданулар анықталып, жазылатындығын, фотосуреттермен құрылымның жай-күйін сипаттайтындығын атап өтті. Эстетика мәселесінің маңыздылығы Е.Е. Громова және А.Р.Силантьева бұл ғимарат сәулетінің сыртқы түрінің маңыздылығын және олардың қалалық ортаның эстетикалық қасиеттеріне әсерін көрсетеді (Громова и Силантьева, 2015).

Айта кету керек, көп жағдайда ғимараттың эстетикалық мәселесі екінші орынға қойылады, ал қолда бар теориялық және практикалық зерттеулер техникалық сипаттағы мәселелерді шешеді – ғимарат пен құрылысты қайта құру.

Құрылымның эстетикалық жағдайына күтім жасау көбісінде бастамашыл іс-шара болып табылады. Мысалы, 2024 жылдың 22-28 сәуір аралығында Алматы қаласында Алматы қаласы әкімдігінің жалпы бақылауымен «Алматы - біздің ортақ үйіміз» науқаны аясында «Таза қасбеттер» акциясы өткізілді (Литер, 2024). Акция барысында ғимараттардың қасбеттерін тазалау, шыны терезелерді жуу және құрылымның қасбеттерінің эстетикалық жағдайын жақсарту бойынша көптеген жұмыстар жоспарланды. Өкінішке орай, бұл тұрақты жұмыс емес. «Алматы қаласының аумағын абаттандыру қағидаларының» 10-тарауының 148-тармағына сәйкес қарамағында ғимараттар мен құрылыстар орналасқан кәсіпорындар мен ұйымдардың басшылары, ғимараттар мен құрылыстардың иелері аталған объектілердің қасбеттерін және олардың жекелеген элементтерін (балкондар, лоджиялар, суағар құбырлары және т.б.) қалпына келтіру, жөндеу және сырлау жөніндегі жұмыстардың уақтылы жүргізілуін қамтамасыз етуі қажет екенін атап өту қажет. Сондай-ақ қасбеттерде орналасқан ақпараттық тақтайшаларды таза және жарамды күйде ұстау, ескерткіш тақталар және осы іс-шаралар тұрақты негізде өткізілуі тиіс (Алматы қаласының аумағын абаттандыру ережесі, 2007). Айта кету керек, мұндай ережелер «жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес бекітілген Қазақстанның барлық қалаларында бар.

Айта кету керек, қасбеттің жағымды эстетикалық келбетін сақтауда, ғимарат пен көше арасында орналасқан жасыл желек маңызды рөл атқарады. Шаң мен кірден табиғи қорғаныстың болмауына байланысты, нысандар мен құрылымдар 1-суретте байқалатындай тез ластанатынын атап өткен жөн. Мысалда келтірілген ғимарат Астана қаласындағы Ә. Молдағұлова мен Бейбітшілік көшелерінің қиылысында орналасқан.

1-сурет. Астана қаласы, Бейбітшілік к-сі, 73

Ескерту – авторлармен түсірілген (2024)

Қаланың көше желісін көгалдандыру нормалары Қазақстан Республикасының регламенттеуші құжаттарында жазылғаны белгілі, мұнда бір адамға шаққандағы аумақты көгалдандырудың орташа көрсеткіші 5-7 м²-ге тең болуы тиіс. Айта кету керек, бұл көрсеткішке ғимарат пен көше арасында болуы керек қорғаныс сипатындағы жасыл кеңістіктер де кіреді.

Төмендегі суретте ғимараттың қасбетін тазартудың оң әсерін байқауға болады (2-сурет). Эстетикалық тұрғыдан алғанда, құрылым сыртқы жағынан тартымды және жақсы күтімге ие болды, бұл әсіресе ғимараттың терезелерінде байқалады.

Әрине, қасбетті ластанудан тазартудың көптеген әдістері мен құралдары бар. Бірақ тұтастай алғанда, ғимараттың қасбетін тазалауды екі түрге бөлуге болады, біріншісі – қасбетті жеңіл ластанудан тазарту, екіншісі – қасбетті терең ластанудан тазарту. Өкінішке орай, қасбеттерді тазалаудың жүйесіз байланысты, көптеген ғимараттар үшін қасбетті тазарту айтарлықтай нәтиже бермейді. Арнайы құралдар мен жабдықтарды қолданғанның өзінде терең және ауыр ластануды тазарту қиын болады. Бұл жағдайда жеңіл косметикалық жөндеу жүргізу қажет. Сондай-ақ, қасбетті тазалаудың оң нәтижесіне жету үшін, қасбетті тазарту процедурасы тұрақты негізде жүргізілуі керек екенін атап өткен жөн.

2-сурет. Астана қаласы, Бейбітшілік к-сі, 73

Ескерту – авторлармен түсірілген (2024).

Ғимараттың қасбетінің эстетикалық жағдайы қазіргі сәулет өнерінің маңызды аспектілерінің бірі екені сөзсіз. Мысалы, В.В. Шеин өзінің «Кеңестік кезеңдегі қайта жаңартылатын өнеркәсіптік ғимараттардың қасбеттерінің көркемдік-эстетикалық келбетін қалыптастыру» деп аталатын еңбегінде өнеркәсіптік ғимараттарға қатысты маңыздылығын атап өткен жөн, ал бұл мәселе жаппай тұрғын үйлерде екі есе маңызды болып табылады (Шеин, 2019). Өкінішке орай, көптеген иелер, пәтер иелер кооперативі және мүлік иелерінің бірлестігі үшін ғимараттың қасбеттерін үнемі тазалау және жуу мәселесі маңызды емес. Бірақ, әртүрлі маркет – плейстерде қасбеттерді жуу бойынша ұсыныстар бар екенін атап өткен жөн. Бұл сұранысты ірі бизнес орталықтар, сауда – ойын-сауық кешендері және қаланың магистральдық көшелерінің бірінші қатарында орналасқан басқа да көптеген нысандар тудырады. Бұл тенденция ғимараттардың қасбеттерін тазалаудың маңыздылығын көрсетеді, ал тұрғын үйлердің, шағын және орта қабатты ғимараттардың қасбеттерінің клининг қажеттілігі бұрыннан бар.

Қазіргі кезеңде ғимараттардың қасбеттерін жуу қалалық ортаға қызмет көрсетудің маңызды элементі болып табылады, бұл ғимараттардың сыртқы түріне де, беріктігіне де әсер етеді.

Әлемдік тәжірибеде қасбеттерді жуу жиі кездеседі. Мегаполистерде қасбеттер жылына 1-2 рет жуылады, әсіресе тарихи аудандардағы ғимараттар. Мысалы Нью-Йорк және Торонто сияқты қалаларда қоғамдық және тұрғын үйлерге арналған тұрақты жуу 6-12 айда бір рет құрайды.

Астындағы келтірілген мысалда тұрғын үйдің қасбетін жуудың оң нәтижелері айқын көрінеді. Бұл тұрғын үй Нью-Йорк қаласында. Манхэттен ауданында орналасқан (3-сурет).

3-сурет. АҚШ, Нью-Йорк қаласы, Манхэттен

Ескерту – сурет pikabu.ru сайттан алынған

Ылғалды климат пен халықтың тығыздығы жоғары болған жағдайда – үнемі жуу қажет, әсіресе шыны қасбеттер үшін. Қазіргі заманда ең көп таралған тәсіл – ол өнеркәсіптік альпинистерді тарта отырып қолмен жуу әдісі болып табылады, әсіресе ғимараттың сәулеті мәдени маңызы бар болғанда немесе қаланың тарихи қалыптасқан бөлігінде орналасқан кезде.

Қазіргі кезеңде ғимараттардың қасбеттерін таза ұстау бірқатар әлеуметтік, экологиялық, техникалық және эстетикалық факторларға байланысты. Сонымен қатар, бірқатар елдер мен аймақтарда қасбеттерді таза ұстау бойынша экологиялық нормалар бар екенін атап өткен жөн (4-сурет).

4-сурет. Франция, Париж қаласы

Ескерту – сурет dreamstime.com сайтынан алынған

Қасбеттерді жуу – бұл эстетикалық процедура ғана емес, сонымен қатар олардың сыртқы түріне тікелей әсер ететін ғимараттарды күтіп ұстаудың маңызды бөлігі. Урбанизацияның өсуі, экологиялық талаптардың қатаюы және қалалық орта стандарттарының жоғарылауы жағдайында қасбеттерді үнемі тазарту өзекті қажеттілікке айналады. Заманауи технологиялар жууды қауіпсіз, тиімді және тұрақты даму принциптерін ескере отырып орындауға мүмкіндік береді. Қасбеттік тазалауды жүйелі түрде енгізу – бұл нысанның беріктігіне, оның имиджіне және пайдаланушылар үшін қолайлы ортаға салынған инвестиция.

Қорытынды. Ғимараттардың қасбетінің клинингі – бұл эстетикалық жағымды көрініс ғана емес, сонымен қатар қоршаған ортаға қамқорлықтың белгісі. Ғимараттың көрнекі таза қасбетінің нәтижесі – эстетикалық балғындық, жақсы күтімді және тартымды көрініс, бұл қонақтар мен қала тұрғындарының әсерін жақсартады.

Ғимараттың қасбеттерін үнемі тазарту ғимараттың айналасындағы ауадағы шаң мен ластануды азайтуға көмектеседі, бұл халықтың денсаулығы мен әл-ауқаты үшін маңызды. Клинингтің келесі оң нәтижесі құрылымның қызмет ету мерзімін ұзарту болып табылады, өйткені таза қасбет ғимарат бетінің зақымдалуына және материалдардың құрылымына жол бермейді.

Айта кету керек, ғимараттардың таза қасбеттері коммерциялық тартымдылықты жақсартады, өйткені таза қасбет клиенттер мен жалға алушыларды тартудың негізгі факторы болып табылады. Қала ауқымында тұрақты тазалау тұрғындардың жайлылығы мен өмір сүру сапасын арттыруға ықпал ететін қолайлы қалалық орта жасайды.

Ғимараттың жақсы эстетикалық жағдайы қалалық ортаның жайлы және қонақжай атмосферасын құра алады, сонымен қатар тұрғындардың көңіл-күйін көтереді. Құрылымның жағымды көрінісі тұрғындардың әлеуметтік белсенділігінде маңызды рөл атқарады, өйткені олар кешке көшеде өздерін жайлы әрі қауіпсіз сезінеді.

Жалпы, тазартылған қасбеттер ғимаратқа балғын және тартымды көрініс береді, оның айналасында қолайлы атмосфера жасайды, ауданның жалпы депрессиясы мен қылмыс деңгейін төмендетеді, адамның психологиялық және эмоционалдық жағдайын жақсартады.

Бұл факторлар тұрғындардың психологиялық және эмоционалдық әл-ауқатын жақсарту үшін тұрақты тазалау шараларын қамтамасыз етудің қаншалықты маңызды екенін көрсетеді. Қоғамдық ұйымдар мен қала барлық тұрғындар үшін қауіпсіз, жайлы және жағымды сәулеттік және қалалық ортаны құру үшін ғимараттардың қасбеттерін тазалауды жүйелеу жұмыстарын жүргізуі керек.

Әдебиеттер тізімі

- «Сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы» Қазақстан Республикасының Заңы (2001). Әділет. Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық-құқықтық жүйесі, <https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z010000242> ;
- «Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасы (2004). Әділет. Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық-құқықтық жүйесі, <https://adilet.zan.kz/rus/docs/U040001277> ;
- Золотозубов Д.Г., Безгоднов М.А. (2014). Реконструкция зданий и сооружений. – Пермь: Издательство: Перм.нац.исслед.политехн.ун-та, 2014. – 159. // Zolotozubov D.G., Bezgodov M.A. (2014). Rekonstrukciya zdaniy i sooruzhenij. – Perm': Izdatel'stvo: Perm.nac.issled.politekhn.un-ta, 2014. – 159;
- Громова Е.Е., Силантьева А.Р. (2015). Архитектурный облик зданий и сооружений как важный компонент в городском строительстве. Материалы VII Международной студенческой научной конференции «Студенческий научный форум» // Gromova E.E., Silant'eva A.R. (2015). Arhitekturnyj oblik zdaniy i sooruzhenij kak vazhnyj komponent v gorodskom stroitel'stve. Materialy VII Mezhdunarodnoj studencheskoj nauchnoj konferencii «Studencheskij nauchnyj forum» URL: <https://scienceforum.ru/2015/article/2015017468> ;

- «Таза қасбеттер» акциясы, (2024). «Литер» газеттің материалы - <https://liter.kz/v-almaty-otmoiut-fasady-i-vitriny-1713786780/> ;
- Алматы қаласының аумағын абаттандыру ережесі, (2007). Әділет. Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық-құқықтық жүйесі, <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V07R000767> ;
- Шейн В.В. (2019). Формирование художественно-эстетического облика фасадов реконструируемых промышленных зданий советского периода. Инженерный вестник Дона, №1. // SHein V.V. (2019). Formirovanie hudozhestvenno-esteticheskogo oblika fasadov rekonstruiuemyyh promyshlennykh zdaniy sovetskogo perioda. Inzhenernyj vestnik Dona, №1. <http://www.ivdon.ru/ru/magazine/issue/136?page=6> ;
- Шагин А.Л., Гончаренко Д.Ф., Бондаренко Ю.В., Гончаров В.Б. (1991). Реконструкция зданий и сооружений. – М.: Высшая школа, – 352. // SHagin A.L., Goncharenko D.F., Bondarenko YU.V., Goncharov V.B. (1991). Rekonstrukciya zdaniy i sooruzhenij. – М.: Vysshaya shkola, – 352;
- Асаул А.Н., Казаков Ю.Н., Ипанов В.И. (2005). Реконструкция и реставрация объектов недвижимости. – Санкт-Петербург. Издательство: Гуманистика. – 288. // Asaul A.N., Kazakov YU.N., Ipanov V.I. (2005). Rekonstrukciya i restavraciya ob"ektov nedvizhimosti. – Sankt-Peterburg. Izdatel'stvo: Gumanistika. – 288;
- Кочерженко В.В., Лебедев В.М. (2007). Технология реконструкции зданий и сооружений. – М.: Ассоциация строительных вузов. – 224. // Kocherzhenko V.V., Lebedev V.M. (2007). Tekhnologiya rekonstrukcii zdaniy i sooruzhenij. – М.: Associaciya stroitel'vyh vuzov. – 224;
- Иконников А.В. (1972). Архитектура города. Эстетические проблемы композиции. – М.: Стройиздат. – 216. // Ikonnikov A.V. (1972). Arhitektura goroda. Esteticheskie problemy kompozicii. – М.: Strojizdat. – 216;
- Ахмедова Е.А. (2007). Эстетика архитектуры и дизайна. – Самара. Самарский государственный архитектурно-строительный университет. – 432. // Ahmedova E.A. (2007). Estetika arhitektury i dizajna. – Samara. Samarskij gosudarstvennyj arhitekturno-stroitel'nyj universitet. – 432;
- Забельшанский Г.Б., Минервин Г.Б., Раппапорт А.Г., Сомов Г.Ю. (1985). Архитектура и эмоциональный мир человека. – М.: Стройиздат. – 208. // Zabel'shanskij G.B., Minervin G.B., Rappaport A.G., Somov G.YU. (1985). Arhitektura i emocional'nyj mir cheloveka. – М.: Strojizdat. – 208;
- Хасиева С.А. (2001). Архитектура городской среды. – М.: Стройиздат. – 200. // Hasieva S.A. (2001). Arhitektura gorodskoj sredy. – М.: Strojizdat. – 200;
- Шепелев Н.П., Шумилов М.С. (2000). Реконструкция городской застройки. – М.: Высшая школа. – 271. // SHepelev N.P., SHumilov M.S. (2000). Rekonstrukciya gorodskoj zastrojki. – М.: Vysshaya shkola. – 271.

Information about authors

Kaidarov Ansar Shalkaruly – 2 nd year doctoral student EP 8D07301 – «Archutecture», S.Seifullin Kazakh Agrotechnical Research University, Zhenis avenue, 62, 010011, Astana, Kazakhstan, E-mail: norach_98@mail.ru

Karabayev Gani – PhD, Acting Associate Professor, S.Seifullin Kazakh Agrotechnical Research University, Zhenis avenue, 62, 010011, Astana, Kazakhstan, E-mail: karabaew88@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-6418-2988>, 8 776 713 64 95

Mamedov Seimur – PhD, Associate Professor of Practice, L.N.Gumilyov Eurasian National University, Satbaev st., 2, 10000, Astana, Kazakhstan, E-mail: sp_proekt_stroy@bk.ru, <https://orcid.org/0000-0002-2850-8100>
